

TARTALOM (1895¹)

Előszó.....	III–IV
Bevezetés.....	1
Nyelv és stílus, nyelvtan és stilisztika.....	1
Előszó és írás.....	2
Az írásbeli előadás tökéletesedése. A stílus fejl.	4
Az előadás mesterségének elsajátítása.....	5
A stílustanulás rendje. E könyv berendezése.....	6

OLVASMÁNYOK**I. Elbeszélések**

A) Mesék, példák, anekdoták

A Példák Könyvéből (1510)

1. <i>A haragról</i>	8
Pesti Gábortól (1536)	
2. <i>A farkasról és a daruról</i>	
3. <i>Az oroszlánról és az egérről</i>	9
4. <i>Az oroszlánról és a rókáról</i>	
5. <i>A lórról és a számárról</i>	10
Heltai Gáspártól (1566)	
6. <i>Egy lórról, szarvasról és vadászárról</i>	
7. <i>A macskáról és a rókáról</i>	11
Haller Jánostól (1682)	
8. <i>Vigyázni kell az ördög mesterségére</i>	13
Rozsnyai Dávidtól	
9. <i>Teknősbéka és a skorpió</i>	14
10. <i>A vadász, a párduc, a róka</i>	15
Mikes Kelemtől (1750k.)	
11. <i>A remete</i>	15
12. <i>Osiris és a rab király</i>	16
Péczei Józseftől (1788)	
13. <i>Nyúl. Veréb, ölyű</i>	
Fáy Andrásról	
14. <i>A farkas és a róka</i>	17
15. <i>Szajkaskodás</i>	
16. <i>Gyék a vetés szélén</i>	18
Czuczor Gergelytől (1837)	
17. <i>A lúd, a kánya és a róka</i>	
18. <i>A róka</i>	19
Greguss Ágostól	
19. <i>A hű kutyáról</i>	19

B) Való és költött történet

20. <i>Nagy Lajos hadjáratai és uralkodása</i> . Fraknoi V.	20
21. <i>A nándorfehérvári győzelem</i> . Salamon F.-tól.....	35
22. <i>A huszti beteglátogatók</i> . Jókai Mórtól.....	37
23. <i>Rozgonyiné</i> . Arany Jánostól.....	40
24. <i>A fülemile</i> . Arany Jánostól.....	41
Jegyzetek az elbeszélésekhez.....	46–59

II. Leírások

25. <i>A magyar ház</i> . Baksay Sándortól.....	60
26. <i>Szalonta égése</i> . Arany János levele Petőfihez.....	62
27. <i>Hortobágyi képek</i> . Jókai Mórtól.....	66
28. <i>Buda a török alatt</i> . Salamon Ferencztől.....	73
29. <i>Középkori magyar apácák</i> . Beöthy Zsoltól.....	77

TARTALOM (1910⁸)

Előszó.....	3
Bevezetés.....	6
Nyelv és stílus, nyelvtan és stilisztika.....	6
Előszó és írás.....	7
Az írásbeli előadás tökéletesedése. A stílus fejl.	8
Az előadás mesterségének elsajátítása.....	9
A stílustanulás rendje. E könyv berendezése.....	9
Tanulságok.....	10

OLVASMÁNYOK**I. Elbeszélések**

A) Mesék, példák, anekdoták

A Példák Könyvéből (1510)

1. <i>A haragról</i>	12
Pesti Gábortól (1536)	
2. <i>A farkasról és a daruról</i>	12
3. <i>Az oroszlánról és az egérről</i>	13
4. <i>Az oroszlánról és a rókáról</i>	13
5. <i>A lórról és a számárról</i>	14
Heltai Gáspártól (1566)	
6. <i>Egy lórról, szarvasról és vadászárról</i>	14
7. <i>A macskáról és a rókáról</i>	15
8. <i>A kesellőről és a hollőről</i>	17
Haller Jánostól (1682)	
9. <i>Vigyázni kell az ördög mesterségére</i>	18
Rozsnyai Dávidtól	
10. <i>Teknősbéka és a skorpió</i>	19
11. <i>A vadász, a párduc, a róka</i>	19
Mikes Kelemtől (1750k.)	
12. <i>A remete</i>	20
13. <i>Osiris és a rab király</i>	20
Péczei Józseftől (1788)	
14. <i>Nyúl. Veréb, ölyű</i>	21
Vítkovics Mihálytól	
15. <i>Király és kapás</i>	22
16. <i>A nyúl</i>	23
17. <i>Az oroszlán és a számár</i>	23
Fáy Andrásról	
18. <i>A farkas és a róka</i>	23
19. <i>Szajkaskodás</i>	24
20. <i>Gyék a vetés szélén</i>	24
Czuczor Gergelytől (1837)	
21. <i>A lúd, a kánya és a róka</i>	24
22. <i>A róka</i>	25
Greguss Ágostól	
23. <i>A hű kutyáról</i>	25

B) Elbeszélések

24. <i>Dardanus</i> . Faludi Ferencztől.....	26
25. <i>A huszti beteglátogatók</i> . Jókai Mórtól.....	34
26. <i>A szegedi vár</i> . Mikszáth Kálmántól.....	36
27. <i>Szilveszter reggelén</i> . Eötvös Károlytól.....	40
28. <i>Rozgonyiné</i> . Arany Jánostól.....	43
29. <i>A fülemile</i> . Arany Jánostól.....	45
Jegyzetek az elbeszélésekhez.....	50–64

II. Leírások

30. <i>A magyar ház</i> . Baksay Sándortól.....	65
31. <i>Szalonta égése</i> . Arany János levele Petőfihez.....	67
32. <i>Hortobágyi képek</i> . Jókai Mórtól.....	71
33. <i>Buda a török alatt</i> . Salamon Ferencztől.....	78
34. <i>Középkori magyar apácák</i> . Beöthy Zsoltól.....	82

30. <i>A bujdosók Rodostóban.</i> Mikes Kelemenről	81
31. <i>A madárhegy.</i> Hermann Ottótól	85
32. <i>Kedves találkozás.</i> Tóth Bélától	90
33. <i>Az erdei lak.</i> Tompa Mihálytól	92
34. <i>Az erdei lak.</i> Petőfi Sándortól	94
35. <i>Az Alföld.</i> Petőfi Sándortól	95
36. <i>A Tisza.</i> Petőfi Sándortól	98
37. <i>A puszta télen.</i> Petőfi Sándortól	101
38. <i>Hogy torlanak fel...</i> Bartók Lajostól	102
39. <i>A közelítő tél.</i> Berzsenyi Dánieltől	104
40. <i>Magyarország.</i> Berzsenyi Dánieltől	105
41. <i>Ének a végekről.</i> Balassi Bálinttól	106
Ráskai Lea kezeírásának mása	108

II. Erkölcrajzok. Jellemzések

Tájékozás	109
42. <i>A nagy lélek.</i> Aristotelestől	110
43. <i>Jó lélek. Szép lélek. Nagy lélek.</i> Legouvé E.-től	112
44. <i>A képmutatás.</i> Theophratostól, ford. Hunfalvy J. ...	116
45. <i>A hízélgés.</i> Theophratostól	117
46. <i>A zsugoriság.</i> Theophratostól	118
47. <i>A nyegleség.</i> Theophratostól	118
48. <i>A gyávaság.</i> Theophratostól	119
49. <i>A bizalmatlankodás.</i> Theophratostól	120
50. <i>A hízélgő.</i> Bajza Józseftől	121
51. <i>Az életkorok.</i> Aristotelestől	122
52. <i>A magyar faj.</i> Hunfalvy Jánostól	125
53. <i>A délmagyarországi német.</i> Szentkláray Jenőtől	127
54. <i>Periklés.</i> Plutarchos után	128
55. <i>Vörösmarty szülői.</i> Gyulai Páltól	145
56. <i>A jámborság és a középszer.</i> Berzsenyi Dánieltől	152
57. <i>A meglegedés.</i> Berzsenyi Dánieltől	154
58. <i>Himfy dalaiból.</i> Kisfaludy Sándortól	
59. <i>Az igaz bölcs.</i> Verseyhy Ferencztől	155
60. <i>Zsugori uram.</i> Petőfi Sándortól	
61. <i>Pató Pál úr.</i> Petőfi Sándortól	157
62. <i>Epigrammák.</i> Vörösmarty Mihálytól	158
1. <i>Etele.</i> 2. <i>A puszta sír.</i> 3. <i>Szent László.</i> 4. <i>Szigetvár</i>	
63. <i>Wesselényi hamvaihoz.</i> Berzsenyi Dánieltől	159
64. <i>Báró Wesselényi Miklós képe.</i> Berzsenyi D.	161
65. <i>Egy szegény asszony könyve.</i> Vörösmarty M.	162

ELMÉLETI RÉSZ

ELSŐ SZAKASZ: A NYELVKINCZS (a nyelv a stílus szempontjából)

Első fejezet. A szókincs	164
I. A szókincs állománya	
II. A szókincs gyarapodása. Eredeti elemek	164
III. Kölcsönszók	
IV. Új kölcsönvételek. Idegen szók	166
V. Nyelvújítás. Új szók	167
VI. Tájszók	170
VII. Elavult szók	171
VIII. Rokonejtelmű szók	
IX. Jelentés-árnyalatok	172
X. Beszédrészek	176

35. <i>A bujdosók Rodostóban.</i> Mikes Kelemenről	86
36. <i>A madárhegy.</i> Hermann Ottótól	90
37. <i>Kedves találkozás.</i> Tóth Bélától	95
38. <i>Az erdei lak.</i> Tompa Mihálytól	96
39. <i>Az erdei lak.</i> Petőfi Sándortól	98
40. <i>Az Alföld.</i> Petőfi Sándortól	100
41. <i>A Tisza.</i> Petőfi Sándortól	103
42. <i>Hogy torlanak fel...</i> Bartók Lajostól	105
43. <i>A falu reggel.</i> Gárdonyi Gézáttól	106
44. <i>A falu este.</i> Gárdonyi Gézáttól	108
45. <i>A közelítő tél.</i> Berzsenyi Dánieltől	109
46. <i>Magyarország.</i> Berzsenyi Dánieltől	110
47. <i>Ének a végekről.</i> Balassi Bálinttól	112

III. Erkölcrajzok. Jellemzések

Tájékozás	114
48. <i>A nagy lélek.</i> Aristotelestől	115
49. <i>Jó lélek. Szép lélek. Nagy lélek.</i> Legouvé E.-től ...	117
50. <i>A képmutatás.</i> Theophratostól, ford. Hunfalvy J. ...	121
51. <i>A nyegleség.</i> Theophratostól	121
52. <i>A gyávaság.</i> Theophratostól	122
53. <i>A hízélgő.</i> Bajza Józseftől	123
54. <i>Kulláncs úrfi.</i> Jókai Mórtól	125
55. <i>A magyar faj.</i> Hunfalvy Jánostól	129
56. <i>Jellemvonások a magyar népről.</i> Mikszáth K.	131
57. <i>A délmagyarországi német.</i> Szentkláray Jenőtől	131
58. <i>Milyen a magyar iparos?</i> Mikszáth Kálmántól	132
59. <i>Periklés.</i> Plutarchos után	132
60. <i>Vörösmarty szülői.</i> Gyulai Páltól	134
61. <i>A jámborság és a középszer.</i> Berzsenyi D.-től	151
62. <i>A meglegedés.</i> Berzsenyi Dánieltől	158
63. <i>Himfy dalaiból.</i> Kisfaludy Sándortól	159
64. <i>Az igaz bölcs.</i> Verseyhy Ferencztől	160
65. <i>Zsugori uram.</i> Petőfi Sándortól	160
66. <i>A székegy.</i> Jakab Ödöntől	161
67. <i>Salzburgi csapszékben.</i> Szabolcska Mihálytól	163
68. <i>Pató Pál úr.</i> Petőfi Sándortól	164
62. <i>Epigrammák.</i> Vörösmarty Mihálytól	164
1. <i>Etele.</i> 2. <i>A puszta sír.</i> 3. <i>Szent László.</i> 4. <i>Szigetvár</i>	
69. <i>Wesselényi hamvaihoz.</i> Berzsenyi Dánieltől	167
70. <i>Báró Wesselényi Miklós képe.</i> Berzsenyi D.	168

IV. Színmű

71. <i>Mátyás deák.</i> Kisfaludy Károlytól	169
---	-----

ELMÉLETI RÉSZ

ELSŐ SZAKASZ: A NYELVKINCZS (a nyelv a stílus szempontjából)

Első fejezet. A szókincs	177
1. Nyelvkincs és nyelvhasználat	177
2. Szókincs	178
3. A magyar nyelv szókincese	178
4. A magyar szókincs alkotórészei. Eredeti elemek	
5. Kölcsönszók. Meghonosult szók	180
6. Vendégszók. Idegen szók	181
7. Általános szók és tájszók	182
8. Élő szók, elavult szók, új szók, korcs szók ...	182
9. Nyelvújítás	183
10. Rokonejtelmű szók	186
11. Jelentés-változatok	187
12. A jelentés-változatok kifejlődése	188
13. Rokonalakú szók	190
14. A szófajták, beszédrészek	191

Második fejezet. Szólamkincs	178
Harmadik fejezet. Közmondások	180
Negyedik fejezet. Mondatszerkezetek	182
Ötödik fejezet. A nyelv hangtani sajátosságai	186

MÁSODIK SZAKASZ: A STÍLUS

Első fejezet. A stílus nevei	188
Második fejezet. A stílus tulajdonságai	190

I. A világosság	
A. Az érthetőség	191
B. A szabatosság	
C. A nyelv épsége	192
1. A nyelvhelyesség	192
2. A nyelvtisztaság	
3. A hangzatosság	

II. A hangulatosság	
A. A szemléletesség	
1. A szóképek	196
2. A szemléltető alakzatok	204
B. Fordulatosság	
Alakzatok	205
1. Szóalakzatok	
2. Gondolatalakzatok	206
C. A nyelv ereje	207

III. A stílus némely különös tulajdonságai	207
--	-----

HARMADIK SZAKASZ: VERSTAN

Alapvetés	211
A ritmus	212
A nemzeti ritmusok	213
A nemzeti prosodiák	214
A magyar versforma és a megfelelő magyaros prosodia	
Az idegen versforma és a megfelelő prosodia	216
A prosodia különösen	217
A leggyakoribb görög versformák	218
A nyugateurópai versformák	219
A rím	220

Visszapillantás. Célkitűzés	223
-----------------------------------	-----

15. Az irodalmi szóhasználat	193
16. A vidékiesség	194
17. A régiesség	195
18. Az idegenszerűség	195
19. Újszerűség	197

Második fejezet. Szólamkincs	197
Harmadik fejezet. Közmondások	199
Negyedik fejezet. Mondatszerkezetek	200
Ötödik fejezet. A nyelv hangtani sajátosságai	205

MÁSODIK SZAKASZ: A STÍLUS

Első fejezet. A stílus fő követelményei	207
Második fejezet. A stílus nevei	210
Harmadik fejezet. A stílus tulajdonságai	212

I. A világosság	
A. Az érthetőség	212
B. A szabatosság	213
C. A nyelv épsége	214
1. A nyelvhelyesség	214
2. A nyelvtisztaság	214
3. A hangzatosság	215

II. Az elevenség	
A. A szemléletesség	217
1. A szóképek	218
2. A szemléltető alakzatok	223
B. Fordulatosság	225
Alakzatok	225
1. Szóalakzatok	225
2. Gondolatalakzatok	227
C. A nyelv ereje	229

III. Az eredetiség	230
IV. Az ízlés	230
Tudnivalók	233

HARMADIK SZAKASZ: VERSTAN

Alapvetés	239
A ritmus	240
A nemzeti ritmusok	242
A nemzeti prozodiák	242
A magyar versforma és a megfelelő magyaros prozódia	
Az idegen versforma és a megfelelő prozódia	245
A prozódia különösen	246
A leggyakoribb görög versformák	246
A nyugateurópai versformák	251
A rím	252

Visszapillantás. Célkitűzés	255
-----------------------------------	-----

FÜGGELÉK

Ügyirat-minták	256
----------------------	-----